

Dokument nr. 8:50

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønnaas Kjos, Kenneth Svendsen, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson

Forslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønnaas Kjos, Kenneth Svendsen, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson om at personer med opptjening av rettigheter i folketrygden beholder forholdsmessige rettigheter til uførepensjon også uten tre års forutgående medlemskap ved tilbakevending til Norge

Til Stortinget

BAKGRUNN

I lov om folketrygd § 12-2 fastslås som vilkår for rett til uførepensjon medlemskap i folketrygden de siste tre år frem til uføretidspunktet. Vilkåret om tre års forutgående medlemskap gjelder ikke for person som har vært medlem av folketrygden i minst ett år, umiddelbart før han eller hun setter frem krav om pensjon dersom a) vedkommende ble ufør før fylte 26 år, og da var medlem i folketrygden eller b) vedkommende etter fylte 16 år har vært medlem i folketrygden med unntak av maksimum fem år.

Tidligere inntraff retten til uførepensjon etter ett års medlemskap i folketrygden. I Ot.prp. nr. 4 (1993-1994) ble det fremmet forslag om at denne retten først skulle gis etter tre års medlemskap. I Innst. O. nr. 8 (1993-1994) støttet Fremskrittspartiets representanter denne endringen. Utviklingen har imidlertid vist at stadig flere nordmenn arbeider lengre perioder utenfor landets grenser, for så å vende tilbake til Norge. Dette er også blitt en vanligere måte å skaffe seg kvalifikasjoner på som ikke fås så lett i Norge, og som kan bidra til å skaffe nye impulser og kvalifikasjoner til norsk næringsliv. En annen gruppe som kan bli hardt rammet av å arbeide utenfor Norges grenser, er de mange misjonærer som gjennom livsløpet ofte gjør en innsats i kortere eller lengre perioder utenfor

Norges grenser. Bestemmelsen om at man etter fem år eller mer i utlandet igjen må opparbeide rett til uførepensjon i tre år, virker særlig urimelig dersom man har mange års medlemskap i folketrygden fra tidligere yrkesaktive perioder i Norge. Det faktum at mange korte opphold utenfor Norges grenser, som til sammen utgjør fem år eller mer, fører til tap av rettigheter, gjør denne bestemmelsen enda mer uakseptabel i dagens samfunn. Det er særlig gruppen med tidligere medlemskap og opptjening i folketrygden forslagsstillerne vil legge forholdene bedre til rette for. Dersom man kommer til Norge uten tidligere å ha opptjening i folketrygden, er det rimelig med en opptjeningstid på 3 år før man oppnår rett til ytelser.

I dagens situasjon er det stadig flere nordmenn som, etter mange arbeidsår i Norge, velger å ta arbeid utenfor landets grenser i kortere eller lengre perioder. Gjennom sine arbeidsår i Norge har medlemmet betalt premie, trygdeavgift, til folketrygden for å oppnå rett til ytelser som skal bidra til livsopphold dersom uforutsette hendelser gjør medlemmet ute av stand til å sørge for sitt utkomme gjennom vanlig arbeidsinnsats. Ved fravær fra Norge og bortfall av trygdeavgift i mer enn fem år bortfaller også retten til uføretrygd. Mange opplyser at de aldri har fått noen informasjon om disse bestemmelsene ved utreise.

Ved tilbakekomst til Norge, og eventuell gjeninntreden i et arbeidsforhold, gjenoppstår plikten til å betale trygdeavgift, og mange regner med at fulle trygdeytelser består. Mange opplever det som et alvorlig sjokk dersom de blir uføre innen det er gått tre år, når de får vite at de ikke har rett til uførepensjon, og således står uten mulighet til inntekt. For enkelte bidrar det til frustrasjonen å vite at flykninger som kommer til Norge, har rett til uføretrygd uten tre års botid, noe som kan virke urimelig.

Forslagsstillerne mener det er nødvendig å vurde-re endringer i lovverket, slik at de arbeidstakere som

har betalt premie til folketrygden gjennom mange år før de reiste ut fra Norge, får rett til ytelser som står i forhold til den trygdeavgift som er betalt og det tidsrom vedkommende har vært medlem av folketrygden, uansett hvor langt fravær fra Norge de har, etter at de vender tilbake til landet.

Ved beregning av uførepensjonens størrelse er det vanlig å regne med fremtidige poeng frem til aldersgrensen for alderspensjon, beregnet på bakgrunn av de poeng som er opptjent frem til uføretidspunktet. For personer som har oppholdt seg i utlandet over en viss tid, vil det være naturlig og rimelig å gjøre fradrag for disse årene ved beregningen. Det er rimelig å legge til grunn at opptjening har skjedd i det landet medlemmet har oppholdt seg under fraværet fra Norge, som kan dekke den aktuelle perioden.

Det er naturlig å tro at flere og flere nordmenn i fremtiden vil finne det interessant å arbeide et antall år utenfor landets grenser. Dette kan også betraktes som en fordel for landet, fordi erfaringer fra andre lands arbeidsmiljøer kan være kompetansegivende og positivt i forhold til å bringe ny kunnskap tilbake til hjemlandet. Det er etter forslagsstillerens mening derfor ikke formålstjenlig å "straffe" dem som blir uføre etter utenlandsopphold, dersom de har opptjening i folketrygden fra tidligere.

I januar 2002 fremmet stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim et forslag som er likelydende med foranstående, Dokument nr. 8:38 (2001-2002). I Innst. S. nr. 128 (2001-2002) hadde et flertall bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet følgende merknad:

"Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig med forslagsstillerne i at det er grunnlag for å vurdere om arbeidstakere som har betalt premie til folketrygden gjennom mange år før de reiste ut fra Norge, bør få rett til ytelser som står i forhold til den trygdeavgift som er betalt, etter at de har vendt tilbake til landet, og uten at de igjen må opparbeide tre års medlemskap i folketrygden før ytelser kan utbetales."

Komiteen uttalte også følgende:

"Komiteen er samd med forslagsstillerne i at stadig flere nordmenn arbeider i lengre perioder utanfor landet, og at det er viktig at vi har eit lovverk som ivaretar trygderettane for desse."

I brev fra sosialstatsråd Ingjerd Schou til komiteen den 22. februar 2002, med korrigerende i brev av 6. mars 2002, ble det ifølge Innst. S. nr. 128 (2001-2002) pekt på at uførhet som er kommet til under arbeidsforhold i utlandet, bør være et ansvar for vedkommende land. Forslagsstillerne er enige i dette, og slike forhold dekkes heller ikke av forslaget som først og fremst gjelder personer som er vendt tilbake til Norge og som blir uføre i løpet av den treårsperioden som er nødvendig, for på nytt å opparbeide seg rett til uførepensjon.

I Innst. S. nr. 128 (2001-2002) vises det til at det ble arbeidet med en løsning på spørsmålet om supplerende ytelser til personer som har kort botid i Norge. En slik ytelse ble innført fra 1. januar 2006. Denne ytelsen reguleres av en egen lov, og er ikke en folketrygd ytelse. Bevilgningen til formålet gjøres over kap. 667 i St.prp. nr. 1 (...-...) fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Denne ytelsen gjelder kun for personer over 67 år, og skal kompensere for manglende opptjening i forhold til alderspensjon for personer som kommer til Norge etter fylte 67 år. Personer med mer enn tre års opptjening i folketrygden fra før et utenlandsopphold ble innledet, og som blir uføre mindre enn tre år etter tilbakevending, vil ikke berøres av denne nye ordningen.

I Innst. S. nr. 128 (2001-2002) peker komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet på en rekke forhold som angår EØS-borgere, norske borgere som arbeider på norsk sokkel, og andre kompliserende faktorer i forhold til folketrygdens ytelser. Forslagsstillerne vil imidlertid understreke at forslaget kun skal angå den gruppen som i dag rammes av bestemmelsene om tre års botid før trygderettigheter igjen inntreffer, etter opphold i utlandet.

FORSLAG

Det fremmes på denne bakgrunn følgende

for s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven), slik at personer med opptjening av rettigheter i folketrygden beholder forholdsmessige rettigheter til uførepensjon, også uten tre års forutgående medlemskap ved tilbakevending til Norge etter utenlandsopphold.

15. mars 2006